

Johan Skjoldborgs tale ved Tyendeforbundets møde i Aarhus skærtorsdag

Taler

Johan Martinus Nielsen
Skjoldborg
Forfatter og aktivist i
husmandsbevægelsen

Dato

16. april 1908

Sted

Aarhus

TALE VED TYENDEFORBUNDETS MØDE I AARHUS SKÆRTORS DAG 1908

Jeg vil gerne holde en lille Tale her ved dette Møde hvor Tyendeforbundet søger at vække Offentlighedens Opmærksomhed for, at herefter maa der regnes med nye Skarer af Landets Børn, der strømmer til, hvor Lyset skinner, hvor Rettigheder uddeles og Pligter paalægges, her hvor nye Rækker af Landets unge Sønner og Døtre staar frem og tilbyder deres Arms Kraft, deres Viljes Styrke og forlanger Mands Ret og Mands Ansvar i Samfundets Liv.

Tyendeforbundet, der ogsaa ved dette Møde søger at træde tydeligere frem, er en Organisation af Børn fra Udmarkshytterne omkring i vort Land.

Det er Børn fra „Pilehuset“, „Kragehuset“, „Slavehusene“ og alle andre Hytter og Huse spredt over Landet, der nu samler sig.

Disse Børn har taget hinandens Hænder, og i Trofasthed holder de fast.

Udmarksfolkene er dem, der bo’r nærmest ved Ræv og Hare. Det er dem, der med deres Træskoringe slider de mange Stier, der fra Herregaarde og Bondebyer fører ud til Hytterne. Dem, der lever af Margarine, Fut-Mælk, svenske Sild og Kartoffler.

Udmarksfolkene er dem, der trælleagtig siger „Om Forladelse“, naar nogen træder dem paa Tærne, dem, der aldrig tør sige Nej, men bare naa-ja og hum-

ha. Dem, der kun kender Luthers lille Katekismus og ellers ikke Forskel paa højre og venstre. Dem, der trætte er sunkne dybt i Sløvhed og Last, dem hvis Livslyst er slukket, fordi den ingen Næring har faaet. Dem, der kæmper mandelig en Stridsmands Kamp. Dem, der taalmodig bærer Livet.

Disse Udmarksfolk, der i Dag holder Skærtorsdag rundt i Smaahusene, havde vel næppe tænkt at deres Børn turde vove at sætte noget som Tyendeforbundet i Gang, — om de overhovedet tænker.

Mange gamle ryster paa Hovedet og er maaske rede til at fordømme en saadan Handling, saa trælleagtig dybt er de sunken i deres kummerlige Vankundighed.

Udmarkerne er det afsidesliggende, det forsømte, Overdrevene, Kærene og Moserne, Heden, Klitten, det udyrkede. Men i et Kultur-Land skal der ingen Udmarker være.

Og ingen Udmarksfolk.

Det maa være stolt at tilhøre en Nation, hvor enkelte Stormænds Navne lyser som Stjerner om Natten; det er endnu stoltere at tilhøre et Folk, hvor Dagens Lys, hvor Solen naar ud til den yderste Vraa.

Vi her i Danmark har nogle naturlige Betingelser for at naa et godt Stykke hen ad den rigtige Vej.

Nu vaagner de helt ud i Vejgrøfterne og ind i Karlekamrene, nu efter at Husmændene har rækket og strækket sig. Det gryr. Der kommer en ny Tid. Det bliver Byarbejderen, Husmanden, Landarbejderen, Tyendet, det bliver disse Udmarksfolk, der vil forny vort Folkeliv og vor Politik. Den ny Tid hører Udmarksfolkene til. Ikke for at trampe andre ned, men for at de kan virkeliggøre de Retfærdighedskrav, de humane Grundtanker, der i Samfundslivet tilvejebringer de rette Betingelser for en rig og blomstrende personlig Udvikling — for alle.

Den landlige Tyendebevægelse kan slutte sig naturligt til Husmandsbevægelsen m. H. t. f. Eks. Kravet om let og billig Adgang til Jord, det, der vel nu yderligere vil faa Vægt, naar den unge organiserede Landarbejder træder til.

Der staa Tusinder af unge Mænd med raske Arme, med Lyst til at ta' fat, naar de bare havde en Stump Jord. Og Jord er der nok af, men nogle faa mægtige i Samfundet har laaset for den.

Her tænker jeg ogsaa at Ungdommen vil trænge paa. Fordi den bærer Drømmen om Lykken i sit Sind, og fordi dens Opvaagnen maa betyde, at den energisk vil virkeliggøre Drømmen i Handling.

Land-Tyendet kan nok sammen med Husmænd og Landarbejdere synge følgende Vers tstemmigt:

Vi vil rejse nye Huse,

nye Hjem fra Strand til Strand,

med de hundred Tusind Haver

smykket skal du staa vort Land.

Det er fortræffeligt, at Tyendet trænger de nære og praktiske Krav om Løn, Bolig, Tyendelov o. s. v. stærkt frem. En Bevægelse, der vil naa noget, men indeholde paatagelige Realiteter.

Men desuden maa man vente, at Tyendet, der begynder fra Ungdommen af, ganske anderledes end f. Eks. Husmændene faar Oplysningen, Sansen for personlig Udvikling med.

Tyendet taler om at rejse en Højskole. Ja vel, hvorfor ikke? Jeg kan forstaa, at Tyendet kunde ønske en Ungdomsskole, der er mere i Flugt med Tiden, end Højskolen i Almindelighed er. Det er naturligt, at Tyendet ikke er glad for en Skole, der gennemgaaende synes konservativ paa saa mange Punkter.

Navnlig kan jeg forstaa, at Tyendet ønsker en Ungdomsskole, der viser en virkelig Varme og Forstaaelse af sociale Strømninger, af selve Tyendets tilsidesatte Stilling, af Udmarksfolkenes hele Bevægelse.

Naar Spørgsmaalet er om Oplysningssiden, saa vær ikke bange for de Spøgelser, som de magthavende til enhver Tid vil stille op for at skræmme jer og holde jer

lænkede i en ufri Tilstand. Og er det virkelig Alvor med jeres Trang til Oplysning, saa vær respektløse overfor al Avtoritetsvæsen, fra hvad Side det end melder sig. Den selvstændige Kultur bygger paa Personlighedens faste Bund.

Hvorledes det ellers vil gaa jeres unge Bevægelse skal jeg sige jer, naar I vil fortælle mig, hvorledes I passer jeres Pladser og hvorledes I anvender jeres Fritid. Fremtiden ligger i jeres egen Haand.

Vær tro i jeres Tjeneste. Bliv stærke i Viljen, varme Følelsen, klar i Tanken, vaagne. Taal ingen Krænkelser. Vær ridderlige og stolte. Det giver en god Samvittighed, en god Samvittighed giver Mod, og Modet fører til Sejr.

Fremtiden hører den dygtigste, den braveste, den kække til.

Men der bliver jo noget at kæmpe med forinden.

I har vel mærket, at I har Modstandere. Det har Udmarksfolkenes Børn altid. Men I skal sejre ved egne Kræfter. Den, der stoler paa andre, fortjener ingen Sejr.

Der er Folk, som er jeres Modstandere af teoretiske Grunde eller fordi deres selskabelige Kres vil det, men ikke er det i deres Hjerte. Dem overvinder I let. — Men der er ogsaa Modstandere af Magtsyge og Herskelyst. Den Slags er der kun en Ting at gøre ved: slaa dem ned! I aaben og ærlig Kamp.

— Og de egennyttige, der ligefrem ikke under Tyendet tidsvarende Løn, Bolig og Behandling: gaa deres Gaard forbi og lad den gerrige visne. Men dem, der klager over Tyendets Ladhed, Ligegyldighed og Ødselhed, den Slags Modstandere overvindes paa den Maade, at det bliver en fastslaet Kendsgerning, at det bedste og mest samvittighedsfulde Tyende faas altid fra Tyendeforbundets organiserede Rækker.

Det er jeres Ære og jeres Ansvar. —

Den romerske Feltherre Marius førte en Gang sine Soldater mod vilde og barbariske Horder, og hans Soldater frygtede dem og turde næppe indlade sig i Slag med dem. Men en Dag det var brændende Hede hans Folk gispede af Tørst, stillede han dem op saaledes, at han fik Barbarerne mellem sig og nogle frisk rislende Kilder, og da raabte han til sine Folk:

„Vil I have Vand, saa slaa Fjenden!“

Det samme kan siges om den unge Tyendebevægelse. Den er fremfor alt et Spørgsmaal om Energi.

Bag Modstanden springer Kilderne. I er jo unge hvad vil det sige andet end det, at I har en krum Hals.

Det, der saa til Slut kommer ud af det er, at Børnene fra Udmarkshytterne ikke mere er krybende, ikke krumryggede, ikke gammeldags almueagtige, ikke lavsindede, ikke blinker, som dem der lever i Skyggen, men at de er aabne og fri, glade og gode, kække.

Det skulde helst være en frejdig Slægt af Mænd og Kvinder, der skulde bo i de nye Husmandshuse, der forhaabentlig om faa Aar vil forskønne vort Land og føje et nyt Træk til Danmarks Fysiognomi.

Og det, der i det hele kommer ud af den i vore Dage saa brede og mægtige Bevægelse, hvoraf Tyendeforbundet er et Udslag, Tilstrømningen af nye Skarer, der hver Dag kommer fra Udmarkerne og svinger ind i Kulturstrømmen, — det, der kort sagt kommer ud af Udmarksfolkenes Bevægelse for Nationen, Fædrelandet, Folkelivet, det er den Fornyelse, den Sundhed og Styrke det Land faar, hvor der ingen Udmarksfolk findes.

Kilde

Skjoldborg, Johan: Udmarksfolkene - Artikler og Taler. Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag, København 1912.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Bondebevægelsen, Folkemødetale, Foredrag, Husmandsbevægelsen, Taler om velfærdsstaten

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/johan-skjoldborgs-tale-ved-tyendeforbundets-moede-i-aarhus-skaertorsdag>